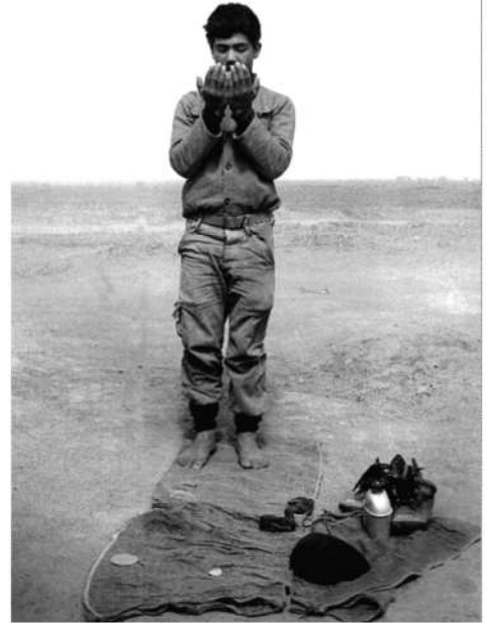

برگرفته از سلسله سخنرانی‌های حضرت آیت الله مصباح یزدی

کدام گزیده صحیح است؟

نماز دارای روح، هر چند از نظر مدت زمان کوتاه باشد، می‌تواند معجزه بیافریند و فرد را از پست‌ترین مراحل به اوج شرف برساند.

پایان می‌برد، تا چه رسد به این که یقین به ساعت بعد و نماز بعد داشته باشد؟! انسان به هنگام وداع آخرین، به گونه‌ی دیگری با دوستان، همسر و فرزندان وداع می‌کند. اگر نمازگزار چنین تصور کند که این آخرین وداع او با نماز است، تلاش می‌کند تا به میزان توانایی، از نماز بیش‌ترین و بهترین بهره را ببرد.

(۱/۳) تجسم حضور در محضر خداوند نمازگزار پیش از شروع نماز، فکر کند که با چه کسی می‌خواهد روبه‌رو شود؟ هر قدر می‌تواند این معنا را در ذهن خودش مجسم کند، بلکه از معنا فراتر رود و مقداری حقیقت این امر را دریابد که در حال نماز، با کسی سخن می‌گوید که او سخنش را می‌شنود، به عمق قلب او توجه دارد و خاطراتی را که به قلبش خطور می‌کند، می‌داند. در این صورت است که وقتی «الله اکبر» را گفت، حواس او پیش‌کسب و کار و پی درس و بحثش نخواهد رفت. رسیدن به این امر به تمرین نیازمند است. شما اگر چند دقیقه در یک اتاق در بسته، به تنهایی بنشینید و فقط تصور کنید که پشت این پرده‌ی آویخته، کسی - حتی یک بچه - رفتار شما را زیر نظر دارد، هرچند شما او را نمی‌بینید، حواستان را بیش‌تر جمع می‌کنید و رفتارتان با زمانی که این احساس را نداشته باشید، فرق می‌کند. از این رو بعضی از حرکات و رفتارها را انجام نمی‌دهید. پس اگر ما در نماز سعی کنیم حضور خدا را به اندازه‌ی حضور یک فرد عادی از پشت پرده قبول داشته باشیم، در نوع رفتار ما تأثیر خواهد گذاشت. در روایتی از معصوم (علیه السلام) آمده است که فرمود: «الاحسان ان تعبدالله کانک تراه وان لم تکن تراه فانه یراک». اگر می‌خواهید عبادتتان خوب باشد باید آن چنان عبادت کنید که گویا خدا را دارید می‌بینید. حداقل این معنا را در ذهن خود حاضر و تقویت کنید که کسی شما را می‌بیند، اگر چه شما او را نمی‌بینید. امام صادق (علیه السلام) فرمودند: زمانی که مشغول نماز می‌شوی، مثل کسی که با نماز وداع می‌کند و ترس دارد که دیگر به آن نرسد، نماز بخوان. پس چشمت را به موضع سجدهات بدوز.

شما اگر بدانی کسی کنارت هست، نمازت را نیکو به جا می‌آوری، بدان که پیش روی کسی ایستاده‌ای که او تو را می‌بیند و تو او را نمی‌بینی.

حضرت در یک نماز مستحبی وقتی به «مالک يوم الدين» رسیدند، آن قدر این جمله را تکرار کردند، تا از حال رفتند. از حضرت پرسیدند: این چه حالی بود؟ فرمود: به این آیه که رسیدم آن قدر تکرار کردم که گویا از نازل کننده‌اش شنیدم، یعنی نماز را به گونه‌ای می‌خواندند که گویا دارند قرآن را از نازل کننده‌اش می‌شنوند.

بعضی را از گناه باز نمی‌دارد و با این‌که در شبانه روز پنج مرتبه نماز می‌خوانند، باز هم آلوده و متعفن هستند؟ راز مطلب این است که نمازشان بی‌روح است. نماز دارای روح، هر چند از نظر مدت زمان کوتاه باشد، می‌تواند معجزه بیافریند و فرد را از پست‌ترین مراحل به اوج شرف برساند. بنابراین باید در کالبد و شکل ظاهر نماز، روحی دمید و به تدریج خود را به نمازخوان‌های واقعی نزدیک کرد.

راه کارهای دست‌یابی به نماز واقعی

برای دست‌یابی به این هدف می‌توان از روش‌های زیر استفاده کرد:

(۱) راه کارهای پیش از شروع نماز نخست به تدابیری که برای پیش از نماز مطرح شده است، توجه می‌کنیم:

(۱/۱) توجه کردن به تفاوت میان نماز با حضور و نماز بی‌حضور

به فواید توجه به نماز و ضررهایی که ممکن است از غفلت و بی‌توجهی به نماز نصیب ما شود، بیندیشیم، چون هنگامی عزم جدی برای انجام کار اختیاری پیدا می‌شود که فرد باور کند، اقدام به این کار، سودمند و ترک آن زیان‌بار است، بنابراین تا آن جایی که عقلمان می‌رسد و معرفتمان اجازه می‌دهد، در برخورداری از نماز با روح و تفاوت آن با نماز بی‌روح بیندیشیم. نماز ما در ظرف این پنج دقیقه ممکن است به یک پول سیاه بیارزد و ممکن است قیمتش یک دانه‌ی برلیان و جواهری باشد که جواهر فروشان دنیا نتوانند برایش قیمت مشخص کنند. اختیار این امر، در دست نمازگزار است.

یکی از اسامی روز قیامت «يوم الحسرة» است. یعنی وقتی انسان می‌فهمد که چه فرصت‌هایی را از دست داده و از چه سودهایی می‌توانسته بهره بگیرد، اما آن را از دست داده است، همین امر سبب حسرت او می‌شود که از عذاب جهنم سخت‌تر است.

(۱/۲) تصور آخرین نماز تصور این معنا که این نماز ممکن است آخرین نماز انسان باشد، از جمله چیزهایی است که می‌تواند به حضور قلب در نماز کمک نماید. اگر نمازگزار چند دقیقه پیش از نماز بنشیند و به خودش تلقین کند که شاید این آخرین نماز من باشد، این انگیزه در او ایجاد می‌شود که حواسش را بیش‌تر جمع کند. امام علی (علیه السلام) فرمود: «اذا صلیت صلاة فریضة فصلها لوقتها صلاة مودع بخاف ان لا یعود الیه ایداً» یعنی وقتی می‌خواهی نماز بخوانی، فکر کن این آخرین نمازی است که به جا می‌آوری. آیا نمازگزار می‌تواند یقین داشته باشد که همین نماز را به

ارزش حقیقی نماز، روح و واقعیت آن است. در قرآن کریم و روایات، نماز به منزله‌ی معراج مؤمن است، اما بسیاری از نمازگزاران نه آثار معنویش را در خود احساس می‌کنند و نه لذتی از نماز خواندن می‌برند؛ بلکه غالباً نماز را با سنگینی و زحمت ادا می‌کنند، چنان که گویا ساعت‌ها محبوس شده‌اند و پس از اتمام نماز، همانند مرغی که در بند بوده است، مکان نماز را ترک می‌کنند.

نحوه‌ی استفاده از نماز

استفاده‌ی ما از روح نماز، بسیار متفاوت است. افرادی هستند که فقط از پیکر بی‌روح آن استفاده می‌کنند، کسانی هستند که مراتب نازل‌های از روح نماز را درک می‌کنند و کسانی هم هستند که با دورکت نماز به معراج می‌رسند. خواندن نماز در اول وقت و به جا آوردن مستحبات آن، همه پیکره‌ی نماز است.

سرّ محرومیت از برکات و آثار نماز

سرّ محرومیت از برکات و آثار نماز این است که ما نماز را همین حرکات و گفتنی‌هایی می‌دانیم که بر زبان می‌رانیم. کار بعضی از نمازگزاران شبیه کار کسانی است که حرکات‌های نمایشی انجام می‌دهند و ادای نمازخوان‌ها را در می‌آورند. در این صورت آیا از نمازی که تنها در لقلقه‌ی زبان و خم و راست شدن خلاصه می‌شود، می‌توان انتظار معراج داشت؟!

بسیاری از نمازخوان‌ها پس از اتمام نماز، مرتکب گناه می‌شوند و همین‌که از مسجد خارج شدند، دیگر نمی‌توانند چشم و گوششان را کنترل کنند. بدتر این‌که گاهی در مسجد به جای تعقیبات نماز به غیبت، استهزا و مسخره کردن مؤمنین روی می‌آورند و نماز آنان را از کار زشت باز نمی‌دارد. رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در کلامی به امام علی (علیه السلام) نمازهای پنج گانه را به نهی تشبیه کردند که از جلو خانه‌ی نمازگزاران می‌گذرد و آنان پنج بار خود را داخل آن نهر شست و شو می‌دهند. در این صورت، آیا بدن کثیف و آلوده خواهد بود؟ پس چرا نماز